

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning.

I en till riksdagen avlåten, den 12 mars 1938 dagtecknad proposition nr 243, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning.

Berörda förslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om rätt för Konungen att medgiva undantag från gällande bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning.

Härigenom förordnas som följer:

Konungen äge på ansökan medgiva bankaktiebolag att för viss bestämd tid, dock ej längre än till och med den 30 juni 1943, mottaga inlåning, utöver den enligt 49 § 1 mom. lagen om bankrörelse tillåtna, med högst ett belopp motsvarande vad för bolagets räkning inestår hos Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

49 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse innehåller beträffande bankaktiebolags inlåning följande föreskrifter.

För bankaktiebolag, vars egna fonder uppgå till högst fem miljoner kronor, får inlåningen allenast med det belopp, som motsvarar vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankbolag, överstiga fem gånger beloppet av bolagets egna fonder. Uppgå de egna fonderna till mera än fem miljoner kronor, må inlåning äga rum högst till belopp av tjugufem miljoner kronor ökat med nio gånger skillnaden mellan beloppet av bolagets egna fonder och fem miljoner kronor, dock att inlåningssumman icke må överstiga åtta gånger beloppet av bolagets egna fonder.

Ifrågavarande bestämmelser, vilka tillkommit genom lagändring från och med den 1 januari 1921, hava emellertid genom tillfällig lagstiftning modifierats, senast genom lag den 31 maj 1934 (nr 193). Enligt denna lag bemyndigades Konungen att för viss bestämd tid, dock ej längre än till och med den 30 juni 1936, medgiva undantag från ifrågavarande föreskrifter dels på det sätt, att bank, vars egna fonder uppginge till mera än fem miljoner kronor, kunde befrias från skyldighet att iakttaga stadgandet att inlåningen icke må överstiga åtta gånger beloppet av de egna fonderna, och dels såtillvida, att utöver det belopp, vartill banks inlåning jämlikt banklagen samt medgivande som nyss nämnts högst finge uppgå, inlåning kunde förklaras tillåten med ett belopp motsvarande bankens ineliggande kassa jämte vad för bankens räkning inestode hos Sveriges riksbank.

I skrivelse den 10 januari 1938 har bank- och fondinspektionen, med överlämnande av en av svenska bankföreningens styrelse den 15 december 1937 gjord framställning i ämnet, hemställt, att för innevarande års riksdag måtte framläggas förslag till lag om rätt för Konungen att medgiva undantag från vad i 49 § banklagen stadgas angående bankaktiebolags inlåning.

Till stöd för sin framställning har *svenska bankföreningens styrelse* anfört i huvudsak följande.

Giltighetstiden för 1934 års lag hade utgått vid en mycket oläglig tid. Det utomordentliga penningöverflödet under de senaste åren hade åstadkommit en onormal tillströmning av insättningar till bankerna, varigenom det — oaktat åtgärder av olika slag vidtagits — för flera av dem blivit omöjligt att vidmakthålla det föreskrivna förhållandet mellan inlåning och fonder. Den stora inlåningsökningen uppvägdes icke av en motsvarande ökning av utlåningen. Överskottsmedlen kunde icke placeras genom kreditgivning utan inestode på räntelös räkning i riksbanken. Det kunde därför icke med fog anses, att den säkerhet, som bankerna borde erbjuda, blivit i någon mån försvagad genom inlåningsökningen. Läget vore av den tillfälliga och onormala karaktär, att det icke syntes lämpligt att söka rättelse vare sig genom ökning av de ifrågavarande bankernas aktiekapital eller genom någon definitiv ändring av banklagen. Det riktiga syntes vara att ånyo tillgripa tillfällig lagstiftning. Dennas innebörd syntes böra vara en för viss tid, förslagsvis fem år, meddelad rätt för Konungen att i fråga om bank, som där- om gjorde ansökan, tillåta, att bankens inlåning överskrede det enligt banklagen medgivna maximum med visst efter omständigheterna utmätt belopp, som dock icke finge överstiga summan av bankens ineliggande kassa och vad för bankens räkning inestode hos riksbanken.

Bank- och fondinspektionen har inledningsvis upplyst bland annat, att vid slutet av år 1937 inlåningen för fem banker överskridit det i banklagen föreskrivna maximum.

Inspektionen har vidare anfört huvudsakligen följande:

För bankerna hade de rådande penningförhållandena medfört stora svårigheter att ställa sig banklagens inlåningsföreskrifter till efter rättelse. Här för erbjöde sig allenast två utvägar, nämligen avvisande av inlåning och ökning av de egna fonderna. Även om det i undantagsfall förekommit, att banker, då det gällt större belopp huvudsakligen från nya insättare, avvisat inlåning, kunde en dylik väg för reglerande av inlåningsrelationen dock icke vara i vanliga fall praktiskt användbar. Fondökning åter hade skett och kunde beräknas komma att företagas genom avsättning av vinstmedel till reservfond eller dispositionsfond. En ökning av grundfond genom nyemission kunde däremot icke lämpligen påkallas i andra fall än då nyinvesterat kapital kunde beräknas få placering i vederbörande banks utlåningsrörelse.

Då man sålunda icke för närvarande på den gällande banklagens grund kunde komma till rätta med de förevarande förhållandena, måste man enligt bank- och fondinspektionens förmenande tillgripa en tillfällig lagstiftning för förhållandenas reglerande. Det förslag, som innefattades i den nu förevarande framställningen och som icke till sina verkningar syftade så långt som 1934 års tillfälliga lagstiftning, vore enligt inspektionens mening av beskaffenhet att böra i huvudsak läggas till grund för en dylik lagstiftning.

Fullmäktige i riksbanken hava i ett den 3 februari 1938 avgivet utlåtande i ärendet anfört bland annat följande:

Till följd av den ökade fondbildning, som bankerna enligt numera offentliggjorda meddelanden kunde beräknas besluta vid ordinarie bolagsstämmor år 1938, skulle icke samma anledning föreligga för en provisorisk lagstiftning som då förslaget framställdes. Fullmäktige ansåge sig det oaktat icke böra motsätta sig bifall till förslaget. Fullmäktige ville emellertid ifrågasätta, huruvida det icke skulle vara tillräckligt för att uppnå det med den begärda lagstiftningen avsedda syftet, om bemyndigandet för Konungen att medgiva ökad inlåning begränsades till att avse endast vad som motsvarade sådana medel, som för vederbörande banks räkning inestode hos riksbanken.

Utskottet har för sin del icke funnit anledning till erinran mot det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Stockholm den 26 april 1938.

På bankoutskottets vägnar:
HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Ehrnberg, Berling*, Sandén*, Bjurström, Nilsson i Mölndal, Swartling och Bodin i Visby;

från andra kammaren: herrar Holmgren, Lovén, Paulsen, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Gustavson i Västerås, Osberg och Svedman.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.